

Kap. 3

Jeg tror på Jesus Kristus - Gud som er blitt menneske

Den annen trosartikkel, om Jesus Kristus, er den lengste i Credo. Behandlingen av denne trosartikkelen har også blitt tildelt tre kapitler i læreboken. Dette første kapitlet handler i hovedsak om Inkarnasjonens mysterium, Guds Sønnns komme til jorden.

Temaene i denne leksjonen er behandlet i Den katolske kirkes katekisme §§ 422-511; 2673-2679; 2030; 506, 2014-2016.

Hvem er Jesus? Disiplene ble engang utfordret av sin mester til å gi et svar på dette: *Hvem sier folk at jeg er?* og *Hvem sier dere at jeg er?* Leksjonens første del starter også med dette spørsmålet. Ikke bare disiplene, men også mange etter dem har i Jesus sett et menneske med fremragende kvaliteter. Derfor er det heller ikke så underlig at representanter for ulike ideologier har holdt ham frem som representant for deres ideologi. Dette peker i og for seg på noe vesentlig ved Inkarnasjonen: Jesu person og budskap, som er Guds endegyldige åpenbaring, er riktignok noe som *ikke kom opp i noe menneskehjerte* (jf. 1. Kor 2,9), men samtidig er det ikke uforståelig. Det er den samme Gud som har skapt verden og som har åpenbart seg for den, derfor kan det også sies om Ordets inkarnasjon i prologen til Johannesevangeliet: *Han kom til sitt eget...* Av det skapte lærer vi noe om Gud, for det som er skapt har likheter med sitt opphav, det er en analogi. Guds åpenbaring vil da både bekrefte det vi har kunnet lære om ham utfra de skapte ting, men også overgå det på uendelig vis. For det skapte kan ikke romme sin skaper.

- Forslag til innledende aktivitet

La kandidatene hver for seg, finne frem skrivesaker og notere noe ved personen Jesus som særlig har gjort inntrykk på dem eller noe ved ham de har merket seg, ting han sa eller gjorde, holdninger eller prioriteringer etc.

Gå etter noen minutter igjennom svarene i plenum. Er det de samme tingene alle har merket seg, eller divergerer det?

Hva sier dette om oss, hva sier det om Jesus?

Gjennom en slik oppgave kan vi (forhåpentligvis) få frem det at Jesus ikke bare passer for noen mennesker. Oss mennesker imellom er det jo noen vi lettere blir venner med mens andre har vi vanskelig for å gå sammen med. Forskjellige svar på oppgaven viser jo også dette. Gode vennskap oppstår og varer som regel ved at man gjenkjenner noe av seg selv i den andre. Det er en felles klangbunn for samvær.

Den inkarnerte Guds sønn er menneskets urbilde, det er i hans bilde vi alle er skapt. Slik har i prinsippet alle mennesker mulighet til å gjenfinne seg selv i ham. Det gjelder også på erfaringsplanet, slik det for eksempel kommer til uttrykk i Hebreerbrevet: *For vi har ikke en øversteprest som ikke kan lide med oss i vår svakhet, men en som er prøvet i alt på samme måte som vi, men uten synd.* (Heb 4, 15) Som menneskets skaper er Gud opphavet til alt menneskelig, ved Inkarnasjonen har Gud også forent seg med alt menneskelig, slik det er formulert i Filipperbrevshymnen:

Han var i Guds skikkelse og så det ikke som et rov å være Gud lik, men ga avkall på sitt eget, tok på seg tjenerskikkelse og ble mennesker lik, helt inn i lidelsen og døden (Fil 2, 6ff).

Jesu Guddom og hans sanne menneskelighet

Jesu disipler fikk være vitne til at Jesus utførte handlinger som overgår menneskets naturlige

begrensninger, og de fikk høre ham ytre ting som intet alminnelig menneske hadde myndighet til å si – det vil si å tilgi synder. I tillegg opplevde de at han henvendte seg til mennesker som lå i og utenfor randsonen av det samfunn han var født inn i og som det ikke var komme il faut å ha kontakt med, langt mindre å inngå vennskap med. Det er nok å nevne skikkelser som Sakkeus og den samaritanske kvinnen ved brønnen (Joh 4, 4-42). Jesus overgikk alminnelige menneskelige begrensninger, både de gitt av naturen og de gitt av kulturen.

At han var et menneske i besittelse av helt spesielle egenskaper, om de så stammet fra Gud eller djevel, var noe de fleste så. Men at han virkelig var Guds Sønn, og således Gud selv, har det vært vanskelig både for mennesker den gang og senere å erkjenne. Således eksisterte det også, i flere hundre år av Kirkens historie, en kirke parallelt med Den katolske kirke, med egne kirkebygg, biskoper, prester og liturgisk liv. Forskjellen var at de ikke anerkjente Jesus Kristus som *sann Gud*. De mente han var en skapt skikkelse, noe i retning av englene, og ikke *født av Faderen før alle tider*. Denne kirken kaltes ariansk, fordi den holdt seg til Arius lære. Arius var en prest i Alexandria i Egypt, hvis lære ble fordømt av Konsilet i Nikea i 325, der det ble slått fast at Sønnen er av samme vesen som Faderen. I læreboken siteres Det nikenske Credo slik det ble videreformulert ved Det annet økumeniske konsil i Konstantinopel i 381. Det er dett Credo som vi leser eller synger i høymessen.

Vi ser ikke denne aversjonen mot å la Gud gå i forening med det skapte bare i spørsmålet om Inkarnasjonen. Også i læren om sakramentene kommer dette til uttrykk da mange kristne og kristne trossamfunn ikke kan forlike seg med tanken om at Gud virkelig forener seg med de skapte ting, at han kommer til oss gjennom fysiske ting.

Inkarnasjonen er Gud som ydmyker seg, slik at vi kan se ham i vår egen størrelse.

- Forslag til oppgave

Hva betyr det for oss, for deg at Gud er blitt menneske?

Maria, Herrens mor

Av de to ikke-Guddommelige personers navn som er med i Trosbekjennelsen, Jomfru Maria og Pontius Pilatus, så møter vi Jomfru Marias navn i delen som omhandler Inkarnasjonen. Jomfru Maria er Guds utvalgte i menneskeheten til å gi Guds Sønn hans menneskelige natur. Guds utvelgelse av henne skjedde fra evighet.

I Det gamle testamente kan vi se hvordan mange av kvinnene vi møter der, peker frem mot Jomfru Maria og hennes oppdrag:

- *Eva* er jomfru Marias motstykke, hennes ulydighet står i kontrast til Marias lydighet, hennes mistro til Gud i kontrast til Marias tillit. Allerede i de bibelske tekstene som omhandler menneskets urhistorie får vi høre Gud ytre et profetisk utsagn som peker mot Kristi komme i jomfru Marias skjød. Han sier til slangen: *Jeg vil sette fiendskap mellom deg og kvinnen, mellom ditt avkom og hennes ætt. Den skal knuse ditt hode, men du skal hogge den i hælen.* (1.Mos 3, 15)
- *Sara*, Abrahams hustru, *Hanna*, mor til profeten Samuel, er begge barnløse kvinner som ved Guds inngripen allikevel fikk barn.

Men ikke bare kvinner i Det gamle testamente peker mot Maria, også ting og hendelser. Mange av disse tingene er oppsummert i Det lauretanske litaniet, som kan bes i Kirken og andre steder ved forskjellige andakter. Her påkalles Maria med navn som *dyrebare vase*, *paktens ark* og *morgenstjerne*. Disse og en rekke andre navn henspiller på de ting i Det gamle testamente Kirken har funnet at på ulikt vis forespeiler Jomfru Maria. Det lauretanske litani kan man finne på side 348 i *Bønnebok for Den katolske kirke*.

Ved det tredje økumeniske konsil i Efesos i 431, ble formuleringen *Theotokos*, som betyr *Gudføderneske*, vedtatt som et dogme i Kirken, og av dette kommer også uttrykket *Guds mor*; *Mater Dei*, som vi kjenner bl.a. i fra bønnen ”Hil deg Maria”. Slik ville konsilfedrene slå fast at i Jesu person var det guddommelige og menneskelige virkelig forent, ikke bare metaforisk eller moralsk, som om det fysiske og åndelige ikke lar seg forene.

- Forslag til oppgave

Når Maria fremstilles i kunsten er det ofte, i hvert fall i renessansen og barokken, bilder som er svært symbolmettede. Katekese over tema knyttet til Jomfru Maria kan med fordel bruke kunstbilder som utgangspunkt, for eksempel Stephan Lochners *Maria i rosehagen* som er limt inn her. La kandidatene studere og så forsøke å tolke detaljene i bildet. Kateketen må også selv sette seg inn i symbolbruken på forhånd. For en større oppløsning av dette bildet, se:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/7d/Stefan_Lochner_007.jpg

Oppgaver side 35

1. Svaret er: «For oss mennesker og for vår frelses skyld steg han ned fra himmelen.»
 2. De mest fremtredende eksemplene er Jesu undere - hans helbredelser og demonutdrivelser. Hør om elevene kan huske noen av disse episodene fra evangeliene. En annen viktig hendelse der Jesus viser sin guddommelighet, er den episoden vi kaller forklarelsen eller transfigurasjonen, den står beskrevet i tre av evangeliene, i Matt 17, 1-8 eller Mark 9, 2-8 eller Luk 9, 28-36.
 3. La kandidatene se til rosenkransens mysterier som hjelp. De er meditasjoner over Jesu liv, gjennom og sammen med Jomfru Maria:
 - I de fem glederike mysteriene er Maria synlig tilstede i alle. 1. Bebudelsen, 2. Visitten hos Elisabeth, 3. Fødselen i Betlehem, 4. Fremvisningen av Jesus i tempelet, 5. Jesus som gjenfinnes i tempelet.
 - I de fem lysets mysterier er Maria synlig tilstede i det andre: Jesus er tilstede ved bryllupet i Kana.
 - I de fem smertefulle mysterier er Maria synlig tilstede i de to siste: Jesus bærer sitt kors (jf. korsveiens 4. stasjon), Jesus korsfestes og dør
 - I de fem herlighetsfulle mysteriene er Maria synlig tilstede i perioden mellom det andre og tredje mysterium, Jesu himmelfart og Pinseunderet (jf. Ap.gj. 1, 14) samt i de to siste mysteriene: Jomfru Maria tas opp til himmelen og Jomfru Maria kronet i himmelen.
- Ekstra oppgaver

Finn ut hva *dogme* betyr.

La kandidatene lære seg teksten i rammen på side 36 utenat.

Oppgaven side 36

Hvorfor ble Gud menneske? Et av de mest berømte teologiske skrifter fra Kirkens historie bærer denne tittelen – *Cur Deus homo* skrevet av Anselm av Canterbury på slutten av 1000-tallet.

Spørsmål sikter mot kjernen av kristendommen. Det kan sikkert formuleres svar på forskjellig vis, men i Den katolske kirkes katekisme har Kirken formulert fire svar på spørsmålet som skal samle de fleste svar på spørsmålet. Det er meningen at kandidatene skal lære seg disse svarene. De får i oppgave å slå opp de bibelstedene som Katekismen henviser til for å underbygge de fire svarene. Ved dette arbeidet er det meningen at de skal bli ført mer på innsiden av svarene, slik at de både husker bedre og forbinder noe og forhåpentlig vis, får litt dybde til det de skal huske.

La kandidatene lese høyt fra bibelstedene de har slått opp, og spør gjerne om det er noen spørsmål til dette eller noe som bør oppklares.

Gi gjerne i lekse å lære de fire svarene på hvorfor Gud ble menneske utenat.

Fortellingen om Den hellige Elisabeth av Thüringen

Den hellige Elisabeth av Thüringen eller Ungarn som hun kalles noen steder, er en av de mest populære helgenene i og fra Sentral-Europa. I Norge er hun nærværende i navnet gjennom Elisabethsøstrene. Den hellige Elisabeth har mye av det samme ved seg som Den hellige Frans av Assisi, og Hun var da også Fransiskanertertiær. Begge gikk de fra et overklasseliv, til et liv i absolutt fattigdom, og inspirasjonen til deres radikalisme kom fra evangeliene.

Hun er presentert i læreboken både fordi hun er en av de helgener som det er viktig at man som

katolikk kjenner, men også fordi hennes vei fra et privilegert hoffliv til å frivillig ydmyke seg og dele de fattiges kår og være deres tjenerrinne, finner sitt urbilde i Inkarnasjonen, Guds Sønn som frivillig gir avkall på sin privilegerte plass i det himmelske hoff, tar på seg en tjeners skikkelse og lever et liv i tjeneste for menneskene og for deres frelse, helt inn i døden.

Etter sin død ble Elisabeth opphøyet til helgenskaren, noe Kirken har bekreftet ved kanoniseringen av henne. Slik er hennes liv et menneskelig avbilde av det som sies om Kristus i

Filipperbrevshymnen:

Han var i Guds skikkelse
og så det ikke som et rov
å være Gud lik,
men ga avkall på sitt eget,
tok på seg tjenerskikkelse
og ble mennesker lik.

Da han sto fram som menneske,
fornedret han seg selv
og ble lydig til døden, ja, døden på korset.

Derfor har også Gud
oppøyet ham til det høyeste
og gitt ham navnet over alle navn.

I Jesu navn skal derfor
hvert kne bøye seg,
i himmelen, på jorden og under jorden,
og hver tunge skal bekjenne
at Jesus Kristus er Herre,
Gud vår Far til ære!

Oppgave 2 side 38

Til samtale, utfra det som allerede er sagt om Den hellige Elisabeth.